

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Sabbata sanctifices.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

A ferf chonfcauerunt q; valde penituerunt
hec in Speculo hiftoriali.

Sabbata sanctifices.

Tertio modo exponitur illud preceptum. Memeto vt diem sabbati sanctifices: id est vt illa die purissime cōtemplationi et perfecte quieti mentis potissime intendas ab omnibus mundanis occupationibus te subtrahendo et cultui diuino vacādo: et singula dei bñficia ptractādo deuotissime: eiq; regratiando. fm illud Esaię. Miserationum dñi recordabor: laudem ei⁹ dicam p oibus que reddidit nobis dñs de⁹ nr. de his dicit Orige. sup Exod. Si desinas inqt ab oib⁹ secularib⁹ opibus et nihil mundanū geras: sed spūalib⁹ opibus vaces: ad ccc̄tam cōuenias: lectionibus diuinis aurē pbeas: et de celestibus cogites: et de futura spe sollicitudinem geras venturū iudiciū p oculis hēas: non respiciens ad pñtia et visibilia. Hęc est cōuersatio sabbati chřtiano. hęc Orige. Forte diceret aliq; Paup sum: tantuz hęc laborare pro oibus indigentis q; bene obliuiscar cōtemplationis et orōnis. Huic rñdeo q; talis debet diligenter addiscere an sua occupatio maior sit q; illi⁹ eximij regis dauid q; habuit regnū latissimum et terras plurimas gubernare: q; tñ de seipso dicit. Hęditatio cordis mei in cōspectu tuo semp. Et alibi. Septies i die laudē dixi tibi. Circa qd est notandū q; in veteri lege qnq; solebant fieri in die sabbati que deus mandauit fieri. Primo sacrificioꝝ oblationē. Secdo deuotam orōnem. Tertio legis et pphetarū recitationē. Quarto elemosynaz largitiōez Quinto deuotā meditationē. Hęc etenim magis debent fieri in noua lege q; in antiqua si volum⁹ deuote celebrare sabbatū. **D**e sacrificioꝝ oblationē dñi Au. xxviii. In die sabbati offeretis duos agnos immaculatos: vnū offeretis mane et alterū vespere. Sed magis hoc debet fieri in noua lege. s. in missaz celebrationē: in tpālū oblationē: in pccōꝝ cōtritiōe et missę deuote auditione. De illo sacrificio dicit Malachie. i. Ab ortu em̄ solis vsq; ad occasum magnū nomē meū in gentib⁹: et in oī loco sacrificat et offerf noi meo oblatio munda. Jo dicit ps.

Immola deo sacrificium laudis. Item alibi. Sacrificiū laudis honorificabit me: et etiā vocat sacrificiū iusticie. fm illud ps. Sacrificate sacrificiū iusticie et oblationes. Et alibi. Tūc acceptabis sacrificium iusticie. Quia in illo sacrificio deus maxie laudat: et ibi relucet iusticia diuina inqtum est figura oblationis chři i cruce. vñ. s. Tho. ij. pte. q. viii. ar. j. dicit. Notandum q; duplici rōe celebratio hui⁹ sacri oblatio dicitur. Primo sicut dicit Augusti. ad Simplicium solent imagines earū rerū noib⁹ appellari quarū imagines sunt sicut intuentes tabulam aut parietem dicimus: Ille est Cicero ille Salustius. Sed celebratio huius sacramenti est quedam imago representatiua passionis chři: que vera fuit immolatio. Unde Ambrosi⁹ dicit sup eplaz ad Hebreos. In chřo oblata est hostia ad salutem sempiternam potens. Qd ergo nos p singulos dies offerimus ad recordationem mortis ei⁹ est. Secudo mō q̄tuz ad effectū passionis quia per hoc sacramentū participes efficiuntur dominice passionis fructu. In quadā em̄ dominicali orōne dñi. Quotiens hui⁹ hostie cōmemoratio celebrat opus nostre redemptionis exercetur. Ergo hoc sacerdos in missa repñtat in casula et alijs vestibus. Illud offertoriū offeritur omni die ppter quinq; fm Tho. in. iiii. distin. xlii. Primo quia oportet medicinā paratā esse ptra quotidiana pctā. Secundo vt lignum vite semp sit in medio paradisi. Tertio vt chřs nobis quotidie vniat sacramentalit: et nos ei spūaliter. Quarto vt apud nos sit iugis memoria passionis dñice. Quinto vt vero agno loco typici vtamur: pterquam in die parasceues: q; tunc nullus debet celebrare. Quia cessat figura pñte re figurata. Hęc est figura passionis chři: sed passio chři tunc est p̄sens. Pro declarationē hui⁹ materie ponam tres cōclusiones. Prima q; solus sacerdos rite cōsecratus nulla macula deturpatus est minister deputatus ad corp⁹ chři offerēdū. Patet p illud quod dñi. xxv. di. c. plectis. Ad presbyterum inquit p̄tinet sacm̄ corpis et sanguinis domini in altari dei cōficere. Ideo datur tali potestas in consecratione sua cū dicit se

Preceptum Tertium

Ebi ab ep̄o. Accipe potestatem offerendi sacrificiū in ecclesia tam pro viuis q̄ pro defunctis. Et dat sibi ad manus calix cuz vino ⁊ aqua mixta: ⁊ patena cū pane azimo ⁊ tūc dicuntur sibi verba p̄scripta. Accipe ⁊c. ⁊ imprimitur sibi character in anima q̄ est potestas sp̄ialis ad corpus ch̄ri p̄ficiendū. Et illa potestas est equalis in omnibus tā malis q̄ bonis: sicut dicit Augu. in sermone de sacro altaris: ⁊ ponitur. s. q. j. c. Intra catholicam ecclesiam in ministerio corporis ch̄ri nihil a bono maius ⁊ nihil a malo minus perficitur sacerdote: q̄ non in merito cōsecrantis sed in verbo efficitur creatoris ⁊ in virtute sp̄s sancti. Idem dicit de cōse. di. ij. c. Panis est in altari ⁊ in. c. reuera. Sed missa mali sacerdotis non est deo accepta adeo sicut boni: q̄uis sit que vera. Correlariū primū. Nulla creatura preter sacerdotē p̄t tante sanctitatis aut potestatis existere: q̄ valeat corpus domini in altari offerre aut cōficere. Patet q̄ neq̄ femina sancta: quia non est characteris susceptiua: vt dicit. s. Tho. in. iij. dist. xxv. q. iij. arti. j. Si mulieri omnia adhibeantur que in ordinibus sūt: non tamen ordinem suscipiet. Quia cū sacramentū sit signū in his q̄ in sacro aguntur requirit non solum res sed significatio sicut in extrema vnctione exigitur q̄ sit infirmus vt significet curatione indigens. Cum ergo in sexu femineo non possit significare aliqua eminentia gradus: nam mulier statū subiectionis habet. Ideo nō p̄t ordinē suscipere. hec ille. Item neq̄ aliq̄s rex magnus est adeo potens q̄ possit corpus ch̄ri cōficere dato q̄ p̄ferret verba: nō tamen consecraret: q̄a non habet characterem. Etiam neq̄ angelus eadē rōne. Correlariū secūdum. Qui est in corpe aut in anima viciatus ab imolatione huius sacramenti de iure est reprobatus. Probatur p̄ illud. xlix. disti. c. Hinc etem sup̄na voce ad moysen d̄. s. Leuiti. xxi. Loquere ad aaron. Homo de semine tuo p̄ familias suas h̄is maculam nō offerat panes deo suo: nec accedat ad ministeriū eius. Ubi repente subiungit. Si cecus fuerit ⁊c. Super quo dicit Nicolaus de Lyra. Si maculam habuerit. i. notabilem

deformitatem: quia tales videntur cōtempnibiles: ne ex hoc vilesceret sacerdotale officiū. Si cecus fuerit. i. ignarus diuine legis. Si claudus. i. iniustus: quia est officii d̄ffinitoris in foro conscie. Naso deformis. i. indiscretus: q̄a est officium discretoris in lepra. Fract⁹ pede. i. ineptus ad gradiendū in via moꝝ: q̄a sacerdotiū est officii precursoris. Abdancus. i. impotens operari virtuosē. Gibbus id est superbus. Lipus. i. videns obscure in pertinentibus ad salutem. Si habēs albuginem in oculo: id est avarus. Habens iugē scabiem. i. castri margiam h̄is. Imperiginē habēs. i. luxuriam. Heritosus. i. ruptus ⁊ ponderosus ad terrena affectuosus. Correlarium tertium. Peccant sacerdotes ociosi ab imolatione torpentes raro istud sacrificiū imolantes. de qb⁹ d̄ extra de cele. missa. c. dolentes referimus. vbi d̄. Sūt aliq̄ q̄ missarum sollempnia vix celebrāt quater in anno. Contra quos ap̄ls. ij. Cor. vj. Hortamur vos ne in vacuum gratiam dei recipiatis: quia in illis sacerdotibus raro missam celebrantibus talis p̄t̄s est vana: q̄n raro deducitur in actū. Et aliquando habent talia beneficia q̄ de iure tenent celebrare pro salute fundatoꝝ: ⁊ non curant: subleuant tñ pondus fructuū. An b̄tis. Bre. in omelia. Cū crescūt dona: crescūt ⁊ rōnes donoꝝ. Ideo cum sacerdoti sit data p̄t̄s nobilissima reus negligentie erit nisi illa vtatur ad honorē dei ⁊ salutē suam ⁊ alioꝝ. s. viuorum ⁊ mortuorum fm̄ illud. j. Pet. iij. Unusquisq̄ sicut accepit gratiā in alterutrum illā administrātes nisi forte ex familiari instinctu dimitteret. Iō sacerdotib⁹ preceptum est. Hoc facite in meaz cōmemorationem. Sed aliq̄ e contrario pro ch̄doloꝝ nunc celebrant magis propter pecuniam q̄ propter deū: immo duas missas celebrant pro modico lucro q̄ est magna peruersitas: ⁊ cōtra illud qd̄ d̄ extra de cele. mis. c. te referēte. vbi dicit. Cum cuilibet sacerdoti quacūq̄ prefulgeat dignitate vnaz in die celebrare missam sufficiat: nā valde felix est qui vnaz digne celebrat. hec ibi. Excipitur tñ casus necessitatis ⁊ dies natalis in q̄bus qlibet p̄t tres missas celebrare. vt ⁊ ibidem. c. cō

A fuluisti. Etia in necessitate qñ iunus est p-
sens pot dicere vnā missam de die ⁊ aliam
p defunctis. Sunt etiaz qdam sacer dotes
q sunt valde in deuoti nullā habētes pen-
tus deuotiōem ad missaz celebratiōem ac-
cedentes ad altare ex qdam cōsuetudine
⁊ in pctis mortalib⁹. Debet em̄ quilibet sa-
cerdos celebraturus in se habere tria. Pri-
mo horaz canonicaz p̄solutionez. Debet
em̄ dicere matutinas ⁊ primā cū deuotiōe
vtz de cele. missa. c. dolentes. ⁊. c. p̄ by ter.
Secūdo orationū sp̄aliū p̄libationē: ⁊ est
cōsiliū: vt quilibet dicat aliqs deuotas orati-
ones: qz p eas mens ad deuotiōes excitaf
⁊ spūs ad deū dirigif ⁊ relique peccatoz
astrigunt. Tertio debet habere pctōz pu-
rā cōfessionē: vt nullū pctm̄ i p̄scia habeat.
Perpēdant illi sacerdotes peruersi qui in
nocte p̄cedenti iacuerunt cū meretricibus:
⁊ de mane sine verecundia inconfessi cele-
brant. Contra quos d̄. xlix. di. ca. Sacer-
dotes nomen dñi despiciunt: ⁊ q̄tum ad se
pertinet panē pollutū offerunt qui ad alta-
re indigne accedunt nō aduertentes dictū
apli. i. ad Corin. ix. Quicumqz manducaue-
rit hunc panē indigne: iudicium sibi mādu-
cat ⁊ c. Iudas infelix melius tibi fuisset
si nunq̄ natus fuisset. Secunda cōclusio.
Quilibet ch̄icolā nō legitime impeditus
audire missam in dñicis dieb⁹ est obligat⁹.
Probat p̄ illud qd̄ dicit̄ de cōse. dist. j. ca.
Missas omni die dñica secularibus totas
audire sp̄ali ordīne precipimus: ita vt
ante benedictionē sacerdotis egredi pp̄s
non presumat. Qd̄ si fecerit ab ep̄o publice
confundat. Dicit̄ glo. super verbo precipi-
mus. Hoc dico inq̄t preceptū esse. vñ con-
tra preceptū faciunt qui diebus dñicis nō
audiunt missas: nisi aliqua necessitas cog-
gat. Nec glo. Adem d̄. c. sequē. s. cum ad.
Sed dices. Hoc preceptum non cogit ni-
si seculares cum dicit̄ secularib⁹. Ergo cle-
rici ⁊ religiosi p̄nt dimittere missas. Respō-
detur negando consequentiā. Quicqd̄ em̄
p̄fectiōis sp̄ialis secularib⁹ precipitur hoc
in susceptione sacri ordinis vel in ingres-
su religionis clericus ⁊ religiosus quasi in
mandato recipit. Nam in diebus domini-
cis sacerdotes sp̄aliter celebrare debent.

vtz de cōse. di. ij. ca. Quotidie accipere eu-
charistiā nec laudo nec vitupero: omnibus
tñ dñicis diebus cōicandum hortor. Tene-
tur ergo quilibet in festis audire missam. ⁊
quidaz sunt valde steriles auditores. Qui-
dam em̄ fidem nō attendūt ⁊ quidam pro-
pter pulchras mulieres limina eccliaz fre-
quentant. Alij corpe in ecclia: ⁊ mēte sunt
in domo aut in foro ⁊ tractant temporalia.
Alij ore loquūtur: sed cor eoz longe a deo
vagari pmittunt. Alij cito sine causa rece-
dunt: qd̄ tarde veniūt. Alij in eleuatione
⁊ in auditu campane cito veniūt ⁊ currūt
⁊ statim facta eleuatiōe recedunt. Alij stāt
in cimiterio garrulādo ⁊ tractando ibi no-
ua. Alij sunt excōmunicati: ⁊ tñ intrant ec-
clesiam ⁊ audiunt missam. Et si sacerdos
scienter celebrat in p̄sentia excōicati etiam
religiosus exemptus ip̄o facto est interdi-
ctus ab ingressu ecclie. vtz extra de p̄uul.
c. q̄uz. Et si interim celebrauerit fit irre-
gularis. vtz de sen. excō. c. cū medicinalis.
ij. vi. Sc̄do hoc debet facere ieiunus tam
celebrās q̄ ministrās: ⁊ audiētes debēt eē
ieiuni. vtz de p̄se. di. j. c. Sacra altaris nō
nisi a ieiunis hominibus celebrentur. Idē
patet. c. solent. ibidem. Et extra de tē. or. c.
lras. Nō em̄ minister debet pus comedere
offam ⁊ postea legere euāgelium: sic etiam
audiētes. Et hoc p̄pter maiorē deuotionē
Qñ em̄ hō ieiunus est: tunc est ad deū de-
uotior. Tertio debet fieri stando: sed non
semper. Aliqñ genuflectere: aliqñ inclina-
re se debet. Naz in principio misse quando
sacerdos dicit. cōfiteor. tunc oēs circūstan-
tes debent flectere genua sua confitendo
cum ip̄o eoz pctā aut dicere p̄ n̄: vt deus
sui misereat. Sc̄do pot̄ sedere quādo legit̄
ep̄la ⁊ cantat̄ gradualē ⁊ alleluia ⁊ signi-
ficat illa tria: qz ch̄s in triduo illo qñ eum
m̄ sua pdidit sedebat inter doctores. Sed
quidaz etiā stant qñ legit̄ ep̄la vt multi no-
biles: qz Paulus cuius ep̄le leguntur fuit
nobilis. Aut ideo qz comp̄ ar dicta sua euā-
gelio: s̄m qd̄ ip̄e dicit: s̄m euāgelium meū:
aut p̄pter sup̄stitiōem vt aliā mulieres im-
pregnate. Credunt em̄ sed false si sederent
qñ legit̄ ep̄la qz puer quē portant in vtero
incurreret fistulam. i. talē morbū: q̄ aperta

Preceptum Tertium

Est insania diaboli. Scdo debem⁹ stare qñ legif euangelii. vtz de pse. dist. j. c. aplica vbi dicit Anasta. papa. aplica auete mada mus dñ sancta euangelia in ecclia legunt vt sacerdotes 7 ceteri nō sedētes: sed venerabiliter curui in conspectu euangelij stantes verba dñica intente audiant: 7 fideliter adorent. i. venerent. Cōtra qđ faciūt qđam vertentes dorsa ad euangelium. An Joannes de madauilla in tractatu de descriptione terre sc̄te dicit qđ saraceni videntes lras soldani genuflectunt se ante eas 7 ipsas adorant: 7 portantibus oēm humanitatē osidūt quā possunt. Sic nos literas oipotētis regis audire debemus reuerenter. Debent etiaz stare capitib⁹ discooptis in signū qđ inter deū cui⁹ vba ibi leguntur nullū debet esse mediū: vt influxū gr̄e facili⁹ recipere valeāt: vel ne capitiū eū impediāt i auditu. Sed qđam nō solū qñ legif euāgelii hñt capitiū in capite: sed etiā pilleū: sic nō frigesūt in pedib⁹. Layci etiam nō debent stare cū clericis in sancta sanctorū. vtz de cō. di. ij. c. scriptū est. A fortiori mulieres non debēt appropinq̄re altari 7 choro: nisi qñ volunt cōicare aut offerre: quia gratū est deo stare cū humili reuerentia q̄ cū arrogāti iusticia: 7 hoc a longe sicut ptz in publicano qui stetit a lōge 7 percussit pectus suū dicēs 7c. Nemo etiā debet venire ad eccliaz cū falcone aut cane venatico Quarto debet reuerenter se inclinare ponēdo se super genua quādo sacerdos vult eleuare corpus dñicum. De hoc nota superius in sermone de adoratiōe corpis chr̄i. Quinto qñ legif Dñ n̄ 7 illud verbum auditur. Et dimitte nobis debita nostra: tūc debetis tundere pectora v̄ra. Quia peccata venialia delent per pectoris tusionem vtz de pe. di. j. c. medicina. Circa quod notandum qđ pctā venialia remittunt⁹ hōi sex modis in missa: qui deuote audit missam. Primo qñ dicit confiteor cum sacerdote in principio misse: 7 est generalis cōfessio vbi remittuntur pctā venialia: dūmodo nō obstant mortalia. Secundo quotienscūq; nominat⁹ Iesus i missa. Actu. x. Huic omnes pphete testimoniū perhibēt in noīe ipsius remissionē pctōz accipe. Tunc qlibet de-

bet deuote se inclinare. vtz de emunitate ecclie. c. decet domum dei. li. vj. Tertio qñ dñ. credo. 7 dñ illud verbū 7 hō factus est: tunc quilibet debet reuerenter cadere ad genua. Quarto qñ eleuat⁹ hostia: si qđ tūc reuerenter se inclinēt. Quinto quando dicit. Et dimitte nobis debita nostra: si quis tunc humiliter pcutit pectus suū. Sexto p presbyteri bñdictionem 7 aque bñdicte aspersionem. vtz. xxvij. dist. presbyterum. Nec sunt tot stelle in celo: nec tot arene in mari: quot sunt gratie i missa. Valet enim primo ad corpis cōseruationē: quando qđ deuote audit missam: tūc non senescit. Patet figura huius i ligno vite: quod renouauit omnem corruptionem. Cui⁹ figura est hoc sacramentū. Idem patet in manna qđ diu fuerunt filij israel in deserto 7 comederunt manna non fuerunt eoz vestimenta attrita nec sotulares. Secūdo valet missa ad bonorum temporalium multiplicacionem. Cui⁹ exemplum patet in vita Joannis elemosynarij de duob⁹ futoribus. Tertio valet ad gratie augmentationem. Sūt etiā spēales gr̄e: vt si qđ illa die audiisset missam 7 moreret⁹ tm valeret ac si cōmunicasset. Quia dñ de cōse. di. ij. c. Et quid paras dentē 7 ventrē. Crede 7 manducasti. Quam etiā bonum sit audire missam patet p tale exemplū. Sacerdos qđam de dacia andreas nomine cū conuicaneis suis terram sc̄tam adiuu. Transito ergo mari in die sc̄to summo mane recedere voluerunt. Quib⁹ sacerdos dicit. Sanctissimus dies est pasche 7 locus dominice resurrectionis audiatis prius missam 7 postea recedem⁹. Negantib⁹ omnib⁹ 7 recedentibus sacerdos remansit: 7 victa missa facto prandio solus cepit insequi precedentes. Quem vt attigit qđam in equo sedens: quid est ait qđ solus pperas pegrinus? Et ille factum narrans. Hac inq̄t de causa solus a socijs sum derelictus. Tunc ille. Ascende inquit retro me. Et ille sic residēs obdormiuit circa vesperam. Cum vero euigilaret 7 circūspiceret vbi esset: dixit ei ductor suus. Cognoscis ne locum istū. Respondit. Vides mihi qđ ecclia q̄ ante nos est sit ecclesia mea: 7 illa domus mea. Cui ductor. Recte tē

Ebi videt: glorifica chm cur⁹ sacm veneratus es. Hec dicens subito disparuit. Sacerdos aut oibus narrans magna alia quid fecu actu esset: et p regressum sociozum potestea coprobavit. Sic etiā ppheta Abacuk in parua hora ductus est de iudea in babilonem. Tertia conclusio. Hic celebratio atq; eius sacrificiū est oim viuoz atq; defunctorū deuotionis suffragiū. Ideo dicit xliij. q. ij. c. Anime defunctorū quatuor modis soluūtur: aut oblationib⁹ sacerdotum: aut p cib⁹ sanctorū aut charoz elemosynis aut ieiunio cognatorū. Ideo dicit sacerdos qm vult offerre. Suscipe sancte pater omnipotēs sempiternē de⁹ hanc immaculatam hostiā: quā ego indignus famul⁹ tuus offero p innumerabilib⁹ pctis meis: p oibus circūstantib⁹ et p oibus fidelibus chriānis viuīs atq; defunctis etc. Cuius veritatis multa exempla ponit. b. Gre. in. iij. dialo. Prīmū de monacho: q cū in morte sua improprietatis vicio repertus esset et p eo in sterquilinio sepultus et in purgatorio tormentatus. Sed Gregori⁹ missas cuidam fratri legendas p aia eius intunxit: et ipse tertia die penas euasit. Secundū exemplū ponit ibi de illo q in fodina argenti conclusus fuerat p casum rupis socios opprimentis et necantis et volente deo viuebat. Pro quo mulier sua credens eū mortuū obtulit quot idie candelam panē et vinū: et sic oī die ibi conclusus candelā panem et vinum habuit donec illesus exiit pter tres dies in quibus diabolus mulierē auerterat ne ad altare offerret. Tertiu exemplū est de milite capto: quē sua mulier credens mortuum in bello: quotidie pro eo missam celebrari procurauit. Quā tricesima die missa celebrata de turri in qua erat cūctis videntibus nec impedire valentibus solutis vinculis ad vxorē liber rediit. Quartū exemplū est de illo quē eps inuenit in balneo. Nota in. iij. dialo. et in legenda de antimabus. Aliud exemplū de beato Nicolao de torentino q per missas redemit fratrem suū de purgatorio cū multis alijs aīabus. De quo nota Jordanum in vital fratrum. Correlariū p mū. Sicut hec oblatio omnes alias precellit in bonitate et in sanctitate:

sic nulla est deo acceptior in veritate. Probatur p illud de cōse. dist. ij. ca. Nichil in sacrificiis mai⁹ esse pot q corpus chri et sanguis. Hec vlla oblatio potior hac ē: s; hec omnes pcellit. Sequitur q sicut potior est ceteris: ita poti⁹ excoli et venerari debet. Hec ibi. Ideo dicit deus per os Dauid refutando veteris legis sacrificia cōmendat noua dicens. Non accipiam de domo tua vltra vitulos neq; de gregib⁹ tuis hircos. Nunquid manducabo carnes thaurorum aut sanguinem hircorū potabo. Sequitur infra. Immola deo sacrificium laudis id est sacrificiū eucharistie qd immolatur cū laudib⁹ diuinis: et redde altissimo vota tua. Secundo patet hoc rōne: quia missa est vigoris infini ex valore dñi nri iesu chri qui ibi offert sub eodem vigore sicut pendebat in cruce. vñ Ambro. in li. de sacris: et ponitur de conse. dist. ij. c. reuera dicit. Etia; caro chri q sepulta est et que crucifixa est he illius carnis sacramētū est. Clamat ipse dominus iesus chris: hoc est corp⁹ meū. Hec Ambro. Constat aut q corpus chri vt pendebat in cruce fuit infini valoris et vigoris: alias non potuisset satisfacere pro infini offensa qua de⁹ offensus fuit. Tertio patet hoc idē. Nā hec oblatio nō pot impediti p maliciā ministrī: q; valet ex ope operato p chrltum in vigore infini diuinitatis chri: quā non pot haurire vel frustrare maliciā ministrī. Sed oēs alie oblationes pnt impediti p malitiā operātis q sunt extra charitatez: sicut alia opera q nec valēt sibi nec alijs ad vitā eternā. Hic vero valet ad vitā eternā omnib⁹ in charitate existentibus: etiam si sacerdos sit pctōr et celebret in damnationem sui ipsius. Sed hoc nō est equaliter. Primo participāt statim omnes fideles i charitate existētes statim vt sunt baptisati. De qua participatione dicit ps. Participē me fac deus oim timentium te. Ideo dicit sacerdos accipiendo patenam cū pane. Suscipe sancte p of s eterne deus hanc immaculatā hostiā etc. Secdo alii qui plus participant q primi vt qui illi vel isti missē astant et eā cū deuotiōe audiunt: qd venit ex deuota ofone sacerdotis qui orat p eis post generalē cōmemorationez

Preceptum Tertium

Eoim christianoz in primo memento cū dicit: z oim circūstantiuz: quoz tibi fides cognita est z nota deuotio. Ergo debēt hoies libēter audire missam z adhuc specialius: z sunt illi qui ad missam offerunt p quibus orat sacerdos adhuc specialius dicens. Pro quibus tibi offerim⁹ vel qui tibi offerunt hoc sacm laudis p se suisq omibus. Tenētur ergo ad missam offerre contra illos qui dicunt q sacerdotes postulant ex auaricia. Nam oblatio fuit in lege nature: sicut patet in Abel z Layn q non solū offerbant: sed hanc oblatiōem que in missa fit figurabāt: vt Abel agnū z Layn fruges. Que ambo exēplum figurabāt. Hoc idem patet Gen. xiiij. Quia Melchisedech obtulit panem z vinum: hanc oblationem in missa significans. Idem fecit Abraam q obtulit arietem inter vepres. Secundo patet in hoc lege scripta. Exo. xxiiij. Non apparebis in conspectu meo vacuus. i. in loco sacrificij. Idem patet Deut. xvij. z Hume. xxix. vbi dicit. Hec offeretis deo in solennitatibus preter dona z oblationes spōtaneas. Ps. Tollite hostias z introite in atria domini. Tertio patet in lege gratie de ps. dist. j. c. Dis christianus pcuret ad missarū solennia aliquid deo offerre z reducere ad memoriam: qd deus p moysen dixit. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Et hoc ppter sacri veneratiōem vel interioris deuotionis repñtationē: vel ppter ministri sustentationē: qā q altari seruit: de altari viuūt. Ut ptz. j. ad Cor. ix. vel propter diuini pcepti impletionem: sicut dñs cum leprosz curasset dixit. Uade z ostēde te sacerdotibus: z offer munus tuū qd pcepit moyses in testimoniū zc. Iste non emit missaz pro denario: ibi denarius nō dat in pccium sacramenti: qd est inappreciable: sed in testimoniū participatiōis in signū deuotionis z sacri veneratiōem: z in pccū sustentationis: z diuini pcepti adimpletionem. Querit in qbus festiuitatib⁹ debēt homines necessario offerre. Respōdet fm Henricū de Sandaui q in quatuor festiuitatib⁹ pasce pentecostes: natiuitatis dñi: assumptiōis: beate virginis z patroni: quia in quatuor

festiuitatib⁹ debēt offerre integrū denarium. hoc dicit glo. sup illo verbo psallite. Constituite diē solennē in cōdenis. Quid aut in die patroni: hoc ratiōabile videtur: qz dignū est q hoies illum scm specialiter venerentur: quē in spēalem patronū elegerūt. Sed aliq sunt quoz oblatiōes non recipi debent: z hoc in detestationem criminis. s. vsurarioz. vt ptz extra de vsurarijs. c. qz in oibus. Vbi dicit q eoz oblationes nullus accipiat. Itē raptorz. vt ptz extra de raptoribus. c. super eo. Et Ecclē. xxiij. Qui offert de rapinis pauperū qsi qui vctimat filiu in cōspectu pr̄is. Itē neqz meretricū. Deut. xxij. Non mercedem prostibuli. Item q opprimit paupes. xcix. dist. c. oblatiōes. Quarto mō participāt missaz aliq spēalissime: vt sunt oēs illi qui ex voto z deuotissime missam pro viuīs atqz defunctis vel de spiritu sancto aut beata virgine procurant. Et pro illis specialissime orat sacerdos z cōmemoratiōem facit cum dicit. Pro redēptione aīaz suaz: pro spē salutis z incolumitatis sue: tibi reddunt vota sua eterno deo viuo z vero. Iste vltimi habēt participationē oim pcedentiū. Et sic patet q missa participatio est summū remedium viuoz z defunctorz zc.

Sabbata sanctifices.

Secundum qd debet fieri in sabbato est deuota oīo. Quia tunc debem⁹ sibi grās agere z debite eum colere z adorare: qz p totā septimanam hominis memoria est repleta mundanis occupationibus. Saltez in die dominica recordetur dei: sicut ppha dicit. Dirigat dñe oīo mea sicut incon. in spē. tuo. Jo dī de ps. dist. iij. c. Ieiunia. Qd die dñica nihil agendū est nisi in psalmis z hymnis est deo seruēdū. Pñā conclusio. Nullus clericus aut sacerdos hñficiat⁹ est ab orōne legitime excusatus. Probat pmo ex fidelitū oblatione. j. q. j. c. Ipi sacerdotes p ppho interpellant: qz pctā ppli comedūt z suis pccib⁹ ea delēt atqz cōsumūt. vbi dicit glo. sup ver. comedūt pctā. i. oblata p pctis suis vel suis precibus ea delent exēplo moyfi Exo. xxxj. Dimitte pplō hanc noraz: aut dele me de libro in q me scripsisti. Item Iohel. ij. Inter vestibu